

сърдечнитѣ вълнения; виждамъ фортунитѣ, и ми притъмнѣва. Виждамъ небето мжтно. Но какъ да се защитя, кжде да намѣря спокойствие, та да ида тамъ да живѣя? Обръщамъ се къмъ изтокъ — едра градушка ме удря. Обръщамъ се къмъ западъ, и той ме застрашава. Обръщамъ се на северъ — и тамъ гърми и се свѣтка. Тичамъ къмъ югъ — и тамъ е смрадъ. Виждамъ вълци какъ силно тичатъ и звѣрове какъ се ниятатъ — всички побѣснѣли и раздразнени. Обръщамъ се къмъ небето съ сълзи и извиквамъ: искамъ свобода въ тая неволя“.

Това описание се намираше въ библиотеката на дѣдо Димитраки, но какво стана съ него — не зная. При последното ми отиване въ Арбанаси, видѣхъ, че не само много нѣща сж изгубени, но и самата кжца на дѣда Георги Анагноста съвършено е разрушена за отопляне на банитѣ въ Търново и Горна-Орѣховица. Печално е, че нѣма кой да пречупи тази ржка на рушенето. Въ библиотеката на дѣдо Димитраки имаше отъ сжщия свещеникъ и едно стихотворение, писано въ 1799 г., въ което той изливаше радостта си, че нѣмало вече злосторници.

Нападението на кърджалиитѣ е станало, когато тѣ придружавали стодвадесетхилядната армия на Капуднѣ-паша Хюсеинѣ, отиващъ противъ Пазвантоглу въ Видинѣ. По това нападение на селото отъ кърджалиитѣ и опустошението му, ето какво пише епископъ Софроний Врачански, тогава живущъ въ с. Арбанаси:

„Силичтаръ Хюсеинѣ паша, като отхождаше за Видинѣ, изгори Габрово и Арбанаси. Разграбиша кърджалиитѣ що си имаше нашия домъ, все разграбиша и не остана ни лъжица ни паница, и мой дрѣхи и книжа що имахъ, все узеша и всяка домъ разкопаша, а децата побѣгнаха въ Котелъ, а отъ тамъ на Свищовъ поишле. А азъ, като не би възможно мене отъ войска да ходя по епархията, поидохъ съ търновския протосингелъ да събираме владищината за търновска епархия и поидохъ на Свищовъ, наидохъ децата голи, сѣдатъ на рогозина, и азъ пари не имахъ да имъ купя дрѣхи! Скорбъ голѣмъ“.

Изложеното на светия старецъ е само една страничка отъ ужасното опустошение. Той описва само домътъ си и положението на домашнитѣ си, а не това, което е било извършено въ цѣлото село. Но съ тия редове се дава възможностъ да се разбере поне приблизително какъвъ е билъ размѣрътъ на грабителството, като сж били задигнати не само дрехитѣ и книгитѣ на стареца, но се посѣгна дори на лъжицитѣ и паницитѣ.

Емигриране на населението отъ Арбанаси и новитѣ приселници.

Вследствие опустошителнитѣ нападения, които нееднократно сж се вършили надъ селото Арбанаси, а особено пѣкъ масовото грабителско нашествие на кърджалийскитѣ орди, по-голѣмата частъ отъ жителитѣ на това село сж го зарѣзали и избѣгали, като едни окончателно сж изоставили своя домъ и имотъ, а други, по-беднитѣ, сж се рапрѣсвали по околнитѣ села. Мнозина сж избѣгали въ гр. Търново, и тѣхното положение е било тѣй окаяно, че самото турско население ги съжелявало и имъ давало подслонъ въ кжщитѣ си. И тия бѣгълци, при възвръщането си въ селото, не намирали ни дрехи, ни постелка. И ако, както пише епископъ Софроний Врачански, всичко е било разграбено, много лесно е да схванемъ и разберемъ колко грамадно е било опустошението и въ каква нищета е било хвърлено населението. По този начинъ, много арбанасчани сж се изселили и отишли да живѣятъ, едни въ Свищовъ, други въ Шуменъ, трети въ Сливенъ, четвърти въ Кар-